

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

УДК 657

Іванко Олександр Олександрович

АУДИТ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

АВТОРЕФЕРАТ
дипломної роботи на здобуття
ступеня вищої освіти магістр
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування»

Миколаїв-2019

Магістерською роботою є рукопис.

Робота виконана на кафедрі обліку і аудиту Чорноморського національного університету імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: Кандидат економічних наук, доцент (б.в.з.)

Руденко Наталія Олександрівна

Чорноморський національний університету
імені Петра Могили

Рецензент: Кандидат економічних наук, доцент

Семенчук Ірина Миколаївна

Чорноморський національний університету
імені Петра Могили університет

Захист відбудеться 21 лютого 2019 р. о 10:00 годині на засіданні спеціалізованої комісії у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10, аудиторія 4-307.

З магістерською роботою можна ознайомитися у бібліотеці Чорноморського національного університету імені Петра Могили (54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10).

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний стан економіки України вимагає від керівників підприємств значних зусиль для забезпечення сталого економічного розвитку підприємства, які виражені у виважених управлінських рішеннях щодо функціонування підприємства. Результатом таких рішень є саме фінансовий стан підприємства який відображається у показниках фінансової звітності, на основі якого, в свою чергу, приймають рішення про співпрацю контрагенти підприємства, його кредитори та потенційні інвестори. Оскільки мати справу із фінансового нестабільними компаніями невиправданий ризик для будь якого суб'єкта господарювання аудит фінансового стану є невід'ємною складовою процесу управління, як для оцінки власного економічного стану, для його покращення та виявлення потенційних загроз, так і для оцінки платоспроможності контрагентів. Сьогодні аудит фінансової звітності полягає не тільки у виявленні недоліків у системі бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства за аналізований період. Аудитору також необхідно оцінити події, що мали місце після складання минулого балансу, висловити кваліфіковану думку про безперервне функціонування клієнта у майбутньому звітному періоді, а також проаналізувати основні фінансові показники у прогнозі. Саме тому сучасний аудит фінансового стану і набуває такої популярності.

Тема аудиту фінансового стану підприємства достатньо широко висвітлена у дослідженнях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Проблемою оцінки фінансового стану підприємств займалися такі відомі вчені як: Шеремет А.Д., Швидаренко Г., Чумаченко М.Г., Федотов М.А., Сопко В.В., Савицька Г.В., Привалов В.П., Покропивний С.Ф., Поддєрьогін А.М., Коробов М.Я., Козак В.Г., Ковальов В.В., Ковальов А.І., Казим Н.А., Загородній В.П., Грязнов А.Г., Бланк І.О., Бернстайн Л.А., Бандурко А.М., Баканов М.І., Артеменко В.Г. та інші.

Не дивлячись на те, що питання оцінки фінансового стану підприємства достатньо широко було досліджено у роботах зарубіжних та вітчизняних вчених, деякі питання, щодо системи синтетичних та аналітичних показників, прийомів та методів аналізу даних фінансової звітності, та визначення нормативних значень окремих показників були вирішені недостатньо для сучасних умов. Тому на сьогоднішній день все ще існує потреба у подальшому пошуку шляхів поліпшення процесу аудиту фінансового стану підприємства в контексті антикризового управління. Науковий та практичний інтерес до цих питань зумовлений потребою формування ефективної системи аналітичного забезпечення процесу аудиту фінансового стану підприємства з метою формування достовірного та обґрунтованого аудиторського висновку щодо реального фінансового стану об'єкта аудиту. Саме ці фактори і визначають актуальність та своєчасність теми дипломної роботи.

Мета дипломного дослідження полягає в обґрунтуванні та розробці теоретичних положень і практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесу аудиту фінансового стану підприємства як важливого інструменту підвищення їх конкурентоспроможності, фінансової стійкості та платоспроможності.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначено й вирішено такі **завдання**:

- уточнити сутність, роль, необхідність та значення аудиту фінансового стану підприємства, визначити особливості його інформаційного забезпечення;

- здійснити критичну оцінку чинної методики аудиту фінансового стану підприємства;

- дослідити існуючу практику проведення аудиту фінансового стану підприємства і розробити пропозиції щодо удосконалення їх методично-організаційних положень;

- поглибити й уточнити найважливіші аспекти організації та методики комплексного аналізу фінансового стану об'єктів аудиту з метою посилення їх платоспроможності, фінансової стійкості та конкурентоспроможності;

- внести пропозиції, спрямовані на вдосконалення організаційно-методичного забезпечення комплексної аналітичної оцінки фінансового стану в процесі аудиту;

- розробити рекомендацій щодо вдосконалення організаційних і методичних положень забезпечення процесу оцінки результатів діяльності підприємства на основі вдосконалення процесу виявлення можливих зловживань в процесі обліку для фіктивного завищення або заниження показників фінансової звітності підприємства.

Об'єктом дослідження є процес аудиту фінансового стану підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних аспектів методики та організації процесу аудиту фінансового стану підприємства.

Методи дослідження. В основу дипломної роботи покладено системний підхід до вивчення економічних процесів, що сприяло дослідженню проблемних питань із позиції цілісності, структурованості, взаємозв'язку.

У роботі використано такі методи дослідження: абстрактно-логічний (для виявлення організаційних особливостей процесу аналізу фінансового стану як виду аудиторських послуг та їх впливу на розробку методики проведення даного виду аудиту); індукції та дедукції, порівняння і теоретичного узагальнення (для розкриття сутності поняття фінансовий стан підприємства як об'єкта обліку й аналізу); синтезу, аналізу та спостереження (для дослідження сучасного стану методологічного забезпечення процесу аудиту фінансового стану

підприємства); системного аналізу (для формування комплексу показників для проведення аудиту фінансового стану).

Інформаційною базою дослідження стали нормативно-правові акти України, праці вітчизняних і зарубіжних учених із проблем організації та методики проведення аудиту фінансового стану підприємства, матеріали всеукраїнських, міжнародних наукових та науково-практичних конференцій, дані обліку і звітності підприємств Миколаївської області, інтернет-ресурси.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення та висновки дипломної роботи мають прикладний характер і спрямовані на удосконалення аналітичного забезпечення процесу аудиту фінансового стану підприємства. Застосування на практиці запропонованих автором рекомендацій забезпечить повноту та достовірність результатів оцінки фінансового стану підприємства, що сприятиме підвищенню ефективності та якості процесу аудиту.

Отримані результати знайшли застосування в діяльності підприємства Миколаївської області.

Апробація результатів магістерської роботи. Основні результати дослідження, викладені в магістерській роботі, оприлюднено у науковому виданні: [Молодіжний науковий журнал] Видавництво ЧНУ ім. Петра Могили, 2018, випуск 30 (74), – Миколаїв – С.57 – 60.

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний зміст викладено на 97 сторінках друкованого тексту. Магістерська робота містить 6 таблиць та 62 рисунка, 10 додатків. Список використаних джерел нараховує 59 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

- Перший розділ «**Теоретично-методичні основи процесу аудиту фінансового стану підприємства**» присвячено проблемам методичної основи проведення аудиту фінансового стану підприємства. Вивчення думок вітчизняних та зарубіжних вчених та практики оцінки фінансового стану підприємств дозволило сформувати власну позицію щодо суті теоретично-методичного забезпечення процесу аудиту фінансового стану, під яким слід розуміти процес отримання автономним суб'єктом аудиту правдивої інформації про об'єкт проведення перевірки, а саме про фінансовий стан підприємства, для всебічної оцінки відповідності конкретним нормам та формулювання кваліфікованого звіту замовникам аудиту, що уможливорює прийняття тактичних і стратегічних управлінських рішень, спрямованих на підвищення рівня фінансової стійкості підприємства. Визначено роль аудиту фінансового стану у ефективності господарської діяльності підприємства та головні аспекти вибору основних показників аудиту в залежності від зацікавлених осіб у результатах його проведення, а саме:

- керівник підприємства якого цікавить незалежний висновок щодо власної господарської діяльності та шляхів покращення економічного становища;
- інвестори, які зацікавлені у ефективності своїх вкладень;
- постачальників, які мають бути впевненими у платоспроможності своїх клієнтів;
- кредиторів, яких турбує, здатність підприємства погасити борги;
- підприємства – партнери (страхові, логістичні компанії, споживачі);
- зовнішні структури, такі як Державна фіскальна служба (щодо здатності своєчасно сплачувати податки), профспілка (щодо стабільної зайнятості робітників та вчасного отримання заробітної плати), благодійні організації, тощо.

З точки зору нормативно-методичного забезпечення процесу аудиту фінансового стану можна дійти висновку, що немає єдиних стандартів методики проведення аналізу фінансового стану. Так наприклад, щодо аудиту стану ведення бухгалтерського обліку та порядку складання фінансової звітності аудитор ретельно слідує таким нормативно-правовим актам як положення стандарти бухгалтерського обліку, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та інші. Через чітку визначеність нормативної бази даного виду аудиту аудитор легше проаналізувати правильність ведення обліку та надати чітко сформульований висновок щодо аналізованого підприємства. Проте при проведенні аудиту фінансового стану значною мірою впливає суб'єктивний фактор аналізу та рівень професіоналізму та компетентності аудитора в галузі фінансового аналізу. Незважаючи на це, дослідження цієї проблеми дало змогу сформулювати певне коло нормативно-методичних рекомендацій, якими аудитор може керуватися розробляючи власну методологічну систему показників для аудиту фінансового стану підприємства, а саме:

- Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII від 21.12.2017;
- Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій, затверджена наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.1997 р. № 81;
- Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджене наказом Мінфіну України, Фонду державного майна України від 26 січня 2001 р. № 49/121;
- Методичні рекомендації щодо підготовки аудиторського висновку при перевірці відкритих акціонерних товариств та підприємств — емітентів облігацій (крім комерційних банків), схвалені Аудиторською палатою України від 23 лютого 2001 р. протокол № 99;
- Методичні рекомендації щодо аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств і організацій, викладені в листі Державної податкової адміністрації України від 27 січня 1998 № 759/10/20-247;

- Методика інтегральних оцінок інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.1998 р. № 22;

- Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджені Міністерством економіки України від 19 січня 2006 р. № 147;

- Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки, затверджена Наказом Міністерства фінансів України від 14 лютого 2006 р. № 170;

- Методичні рекомендації щодо проведення системного економічного аналізу фінансово-господарської діяльності по здійсненню випереджувальних заходів запобігання банкрутству підприємства транспортно-дорожнього комплексу, затверджені Наказом Міністерства транспорту України від 10 лютого 2003 р. № 92;

Ретельне дослідження вищезгаданих методичних рекомендацій які можуть бути використані при оцінці фінансового стану підприємства дало змогу сформулювати основні завдання такого виду аудиту:

1. Дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства;
2. Дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами;
3. Об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
4. Оцінка становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності;
5. Аналіз ділової активності підприємства та його становища на ринку цінних паперів;
6. Визначення ефективності використання фінансових ресурсів;
7. Пошук та мобілізація резервів покращення фінансового стану;
8. Виявлення причин та потенційних ризиків погіршення фінансового стану підприємства, розробка рекомендацій щодо їх усунення;
9. Оцінка ефективності та вдосконалення системи фінансово - економічної служби підприємства.

На основі сформованого кола завдань розробляється програма аудиту, яку оптимально можна поділити на п'ять етапів дослідження фінансового стану підприємства (рис.1).

Перший етап аудиту фінансового стану полягає в оцінці майнового потенціалу підприємства. Метою даного етапу аудиту можна визначити оцінку рівня забезпеченості необоротними та оборотними активами матеріально – технічної бази підприємства. Аналіз спроможності підприємства погасити поточні зобов'язання та рівня його забезпеченості у необхідних обсягах довгостроковим фінансуванням є метою другого етапу, а саме аудиту ліквідності та платоспроможності підприємства.

Рис. 1. Схема завдань аудиту фінансового стану підприємства за кожним етапом

Третій етап аналізу фінансового стану це аудит фінансової стійкості підприємства. Його мета визначити ефективність структури капіталу та рівень забезпеченості власним капіталом. Аудит результативності фінансового – господарської діяльності підприємства можна дослідити на наступному етапі, мета якого дати оцінку прибутковості підприємства, охарактеризувати рентабельність його ресурсів і діяльності та проаналізувати рівень ефективності використання капіталу підприємства. На останньому етапі доцільно провести аудит руху грошових потоків на підприємстві для оцінки достатності обсягу грошових потоків та ефективності їх руху в розрізі звичайної, надзвичайної, операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Джерелами інформації при такому підході до аудиту можуть виступати як зовнішні дані результатів фінансової звітності підприємства (балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал) та внутрішні дані (статистична звітність та оперативні дані).

Дослідження існуючої методики оцінки фінансового стану дало змогу встановити необхідність удосконалення методики процесу аудиту фінансового стану підприємства, для більш повного аналізу та надання достовірної оцінки фінансового стану в розрізі майнового стану підприємства, його ділової активності, фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності та рентабельності.

Другий розділ «**Комплексна характеристика фінансового стану підприємства**» присвячено вирішенню проблем організації процесу аудиту фінансового стану підприємства. Встановлено, що запропоновані методики оцінки фінансового стану не достатньою мірою відображають реальний стан платоспроможності, фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства.

З метою більш повного дослідження проблеми інформаційного забезпечення процесу аудиту фінансового стану запропоновано провести комплексний аналіз фінансового стану на прикладі реального підприємства.

Організаційно - економічна характеристика виноробного підприємства Миколаївської області дала змогу зробити висновок про стан господарської діяльності потужного виноробного підприємства яка в свою чергу включає в себе повний виробничий цикл. Підприємство самостійно займається селекцією та вирощуванням виноградників, збиранням винограду, виготовленням вина та збутом вина та інших алкогольних напоїв.

Виявлено значний вплив на провадження господарської діяльності підприємства особливостей діяльності виноробних підприємств таких як:

- висока залежність від кліматичних умов регіону розташування потужностей підприємства;
- значний період створення нових потужностей підприємства (в даному випадку слід враховувати, що для вирощування нових виноградників необхідно 5-7 років, що необхідно мати на увазі при прогнозуванні діяльності);

- прострочка оплати клієнтами за надані послуги та поставлену продукцію;
- ризик пов'язаний із загальною економічною та політичною ситуацією в країні й у світі;
- зростання цін на ресурси;
- загальноринкове падіння цін на всі активи підприємства;
- зміна процентної ставки;
- інфляція;
- галузевий ризик пов'язаний зі зміною стану справ у виноробній галузі економіки;
- ризик зменшення попиту на продукцію.

Для зменшення ризиків, та захисту діяльності підприємства запропоновано такі заходи, як:

- забезпечення високої ліквідності активів, а саме збільшення обсягу грошових коштів;
- своєчасне планування та створення необхідних резервів і запасів матеріальних та фінансових ресурсів;
- мають формуватися необхідні обсяги матеріальних резервів і запасів на непередбачувані витрати, резервуватися кошти на покриття випадкових витрат, пов'язаних з експлуатацією обладнання, змінами природних умов, поведінкою персоналу;
- заходи підприємства щодо розширення спектру надання послуг та ринків збуту, а саме: аналіз ефективності виробництва, впровадження нових видів продукції, розширення напрямків виробництва, мобілізація фінансових ресурсів, контроль за збереженням та використанням оборотних активів, проведення соціально - економічних заходів, оцінка потреб споживачів, активізація попиту, впровадження нових видів послуг та сервісного обслуговування відповідно до потреб споживачів, оптимізація каналів збуту та умов реалізації, ефективність комерційних угод за конкретними діючими договорами і контрактами.

Для попереднього аналізу фінансового стану підприємства запропоновано оцінити активи підприємства та джерела їх утворення використовуючи методичку оцінки структури майна підприємства у динаміці за останні 5 років дослідивши головні статті активу та пасиву підприємства охарактеризувавши абсолютні та відносні показники напряму розвитку підприємства для характеристики тенденції зміни фінансового стану підприємства.

Встановлено, що досліджуване виноробне підприємство ефективно здійснює управління активами та джерелами їх формування, постійно збільшує валюту балансу, що попередньо може свідчити про розвиток підприємства та збільшення виробництва.

Встановлено, що аналіз фінансового стану підприємства, насамперед, передбачає застосування системи економічних показників, які дозволяють дати повну обґрунтовану оцінку фінансовому стану та рівню його стійкості.

Причини доцільності використання комплексу стандартизованих аналітичних показників встановлено наступні:

- форми подання фінансової звітності передбачають стандартизовані дані;
- необхідність мінімізації впливу інфляції на оцінку фінансового стану у динаміці;
- необхідність аналізу фінансових коефіцієнтів у динаміці в порівнянні з аналогічними показниками інших підприємств галузі;
- необхідність розробки комплексної системи показників з можливістю застосування для розрахунків обчислювально-електронних машин;
- необхідність розрахунку загального показника фінансового стану, який дозволить зробити висновок про конкурентоспроможність підприємства.

З метою вдосконалення методики аудиту фінансового стану підприємства, задля більш повної та достовірної оцінки фінансового стану запропоновано організувати процес аудиту в розрізі таких основних елементів:

1. Майновий стан підприємства
2. Фінансова стійкість підприємства
3. Ліквідність та платоспроможність підприємства
4. Ділова активність підприємства
5. Рентабельність діяльності підприємства

Перший етап аудиту фінансового стану підприємства передбачає оцінку майнового стану підприємства. Запропоновано при аналізі динаміки змін оборотності коштів підприємства, визначити співвідношення необігових та обігових коштів підприємства, а також проаналізувати показники мобільності активів підприємства, визначити ефективність використання основних засобів та розрахувати коефіцієнт зносу та оновлення основних фондів на основі яких можна зробити висновок про стан необоротних активів. Розрахунок показників майнового стану підприємства виконується на основі даних фінансової звітності підприємства та аналізується за період який дасть змогу побачити тенденцію розвитку підприємства.

На другому етапі аудиту пропонується проводити аналіз фінансової стійкості підприємства. Фінансова стабільність підприємства характеризується коефіцієнтами які показують маневреність власних обігових коштів, абсолютну можливість перетворення активів у ліквідні кошти, забезпеченість найменш ліквідних запасів довгостроковими стабільними джерелами фінансування та здатність підприємства погасити зовнішні заборгованості за рахунок власних активів, що в свою чергу каже про фінансову автономію від позикових джерел.

Також в аналізі доцільно застосувати коефіцієнт концентрації позикового капіталу, який показує співвідношення між пасивами та позиковим капіталом, для характеристики частки позикового капіталу при формуванні активів підприємства, коефіцієнт фінансової стійкості, який

показує яка частка із загального обсягу джерел фінансування є стабільною та показник фінансового левериджу який характеризує залежність підприємства від довгострокових зобов'язань, збільшення якого може казати про підвищення фінансово ризику.

На третьому етапі аудиту фінансового стану підприємства запропоновано дослідити ліквідність та платоспроможність підприємства. Платоспроможність підприємства характеризує його готовність погасити короткострокову заборгованість власними коштами. Існує три основні показники платоспроможності: коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт швидкої ліквідності та загальний коефіцієнт покриття. Розрахунок цих показників передбачає використання в якості загального знаменника короткострокові зобов'язання сума яких розраховуються як загальна вартість короткострокових позик, кредитів, які не було погашено вчасно, короткострокових позикових коштів та кредиторської заборгованості.

Четвертий етап аудиту фінансового стану передбачає дослідження ділової активності підприємства. Показники ділової активності підприємства характеризують господарську діяльність в розрізі періодів основних виробничих циклів.

На останньому етапі аналізу фінансового стану необхідно дослідити рентабельність підприємства, оскільки існує пряма залежність цих показників. Рентабельність вкладених коштів (майна) підприємства та їх окремих видів передбачає розрахунок рентабельності майна, власних коштів, виробничих фондів та фінансових вкладень. Розрахунок перших трьох показників проводиться у співвідношенні чистого прибутку до середньої вартості майна за аналізований період. Вартість виробничих фондів включає в себе вартість основних коштів та матеріальних обігових коштів. Рентабельність фінансових вкладень розраховується як співвідношення доходів від участі у статутних фондах інших підприємств та за цінними паперами, до обсягу вкладень. Рентабельність продукції показує співвідношення прибутку від реалізації товарів, робіт, послуг до собівартості або виручки від реалізації продукції. Для знаходження рентабельності окремих видів продукції різницю між продажною вартістю та собівартістю виробу ділять на його продажну вартість.

Аудит фінансового стану підприємства запропоновано завершити комплексною оцінкою. Розробляються рекомендації, для покращення фінансового стану підприємства: пришвидшення циклу реалізації продукції, продаж залишків виробничих запасів та основних засобів які вже не експлуатуються, зменшення вартості дебіторської та кредиторської заборгованості.

Така побудова процесу аудиту фінансового стану дасть змогу якісно та повно оцінити фінансовий стан підприємства в розрізі майнового потенціалу підприємства, його ділової активності, фінансової стійкості, ліквідності та рентабельності.

У третьому розділі «**Методика проведення аудиту фінансового стану підприємства**» розроблено та застосовано на практиці методикау аудиту фінансового стану підприємства з викладення пропозицій щодо удосконалення не тільки методології самої оцінки, а і модернізація самого підходу до аналізу достовірності отриманих аудиторських доказів.

Проведений аналіз підходів авторів до вирішення проблем фінансового аналізу показників діяльності підприємства дозволив встановити, що для побудови системного підходу щодо аналізу фінансового стану, підвищення ефективності якого безпосередньо залежить від грамотності використання фінансових ресурсів, слід врахувати специфіку кожного об'єкта аудиту, а саме врахувати всі особливості діяльності підприємства.

Запропоновано підхід, до аудиту фінансового стану підприємства який передбачає його здійснення в розрізі таких напрямів, як рівень майнового потенціалу підприємства, ділова активність за аналізований період, фінансова стійкість підприємства, яка характеризується його залежністю від позикових джерел, ліквідність підприємства, яка показує його платоспроможність як в конкретний момент, так і в найближчому майбутньому та рентабельність діяльності підприємства за вкладеними коштами та вартістю реалізованої продукції (рис.2).

Визначено вагомість оцінки кожної складової фінансового стану для всебічного аналізу результатів діяльності об'єкту аудиту на прикладі реального підприємства, та запропоновано науково-методичний підхід до проведення аналізу фінансового стану підприємства з використанням комплексу фінансових показників, які дають змогу зробити обґрунтований висновок про фінансовий стан підприємства у динаміці та на основі отриманих даних зробити прогноз, щодо ефективності діяльності у майбутньому та розробити рекомендації для її підвищення.

Проаналізувавши методикау проведення даного виду аудиту можна дійти висновку, що хоча розроблено достатньо дієвий комплекс фінансових показників та коефіцієнтів для оцінки фінансового стану можна запропонувати деякі додаткові завдання аудиту, оскільки сучасному аудитору необхідно не лише дати обґрунтовану оцінку фінансовому стану та розробити заходи для його покращення, а і виявити можливі правопорушення які можуть бути наслідком некомпетентності або неухважності або навіть зловживання та спроби викривити показники фінансового стану.

Встановлено, що найчастіше до зловживань вдаються для створення враження стійкого фінансового стану, а інколи і для навмисного погіршення фінансового стану з метою доведення підприємства до фіктивного банкрутства. Саме через це запропоновано проводити додаткову перевірку даних наведених у фінансові звітності підприємства, які можуть призвести до фіктивного завищення, або заниження фінансового стану об'єкта аудиту.

Аудит майнового стану

- 1. Валюта балансу (майно підприємства) Форма №1 рядок 1300
- 2. Середня величина основних засобів Ф. № 1 р. 1010 (гр.3+гр.4) / 2
- 3. Фондоозброєність ОЗ / Середньосп. чис. працівників
- 4. Фондовіддача основних фондів Ф. № 2, р. 2000 / Ф. № 1, р. 1010
- 5. Частка основних засобів в активах Ф. № 1, р. 1011 / Ф. № 1, р. 1300
- 6. Коефіцієнт зносу основних засобів Ф. № 1, р. 1012 / Ф. № 1, р. 1011
- 7. Коефіцієнт оновлення основних засобів Ф. № 1 (збільш. по р. 1011) / Ф. №1; р. 1011 (гр.4)
- 8. Коефіцієнт мобільності активів Ф. № 1, р. 1195 + р. 1200 / Ф. № 1, р. 1095

Аудит фінансової стійкості

- 1. Власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал), Ф. № 1, р. 1495 + р. 1595 – р. 1095
- 2. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами Рк / Ф. № 1, р. 1195
- 3. Маневреність робочого капіталу Ф. № 1, р. 1100 / Рк
- 4. Маневреність власних обігових Ф. № 1 р. 1165 / Рк
- 5. Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів Рк / Ф. № 1, р. 1100
- 6. Коефіцієнт фінансової (автономії) Ф. № 1, р.1495 / Ф. № 1, р. 1900
- 7. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу Ф. № 1, р.1495 / Ф. № 1, р.1595 + р. 1695 +р. 1700
- 8. Коефіцієнт фінансової стійкості Ф. № 1, р.1495 + р. 1595 / Ф. № 1, р. 1900
- 9. Показник фінансового левериджу Ф. № 1, р. 1595 / Ф. № 1, р.1495
- 10. Коефіцієнт фінансової стабільності Ф. № 1, р.1495 / Ф. № 1, р.1595 + р. 1695 + р. 1700

Аудит ліквідності підприємства

- 1. Коефіцієнт поточної ліквідності(покриття) Ф. № 1, р. 1195 / Ф. № 1, р. 1695
- 2. Коефіцієнт швидкої ліквідності Ф. № 1, р. 1195 - р.1100 / Ф. № 1, р. 1695
- 3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності Ф. № 1, р. 1165 / Ф. № 1, р. 1695
- 4. Співвідношення короткостр. дебіт. та кредит. заборг. Ф. № 1, сумар. 1125-1155 / Ф. № 1, р. 1695

Аудит ділової активності підприємства

- 1. Оборотність активів, коефіцієнт трансформації Ф. № 2, р. 2000 / Ф. № 1, р. 1300 (сер. значення)
- 2. Коефіцієнт оборотності обігових коштів Ф.№2,р.2000/Ф. № 1, р.1195 + Ф.№ 1, р.1200 (сер.знач.)
- 3. Період одного обороту обігових коштів (днів) 360 / К_{ОБ КОШТ}
- 4. Коефіцієнт оборотності запасів Ф. № 2, (р. 2050 + р.2130 +р.2150) / Ф. № 1, р. 1100 (сер. знач.)
- 5. Період одного обороту запасів (днів) 360 / К_{об. зап.}
- 6. Коефіцієнт оборотності дебіт. заборг. Ф. № 2р2000 /Ф.№ 1,р.1125+р.1130+р.1135+р.1155 (сер. зн.)
- 7. Період погашення дебіторської заборгованості (днів) 360 / К_{об. д. з}
- 8. Коефіцієнт оборотності кредит. заборгованості (оборотів) Ф. № 2, р.2000 / Ф.№1, р.1695 (сер. зн.)
- 9. Період погашення кредиторської заборгованості (днів) 360 / К_{об. кр. з}
- 10. Коефіцієнт оборотності власного капіталу (оборотність) Ф. № 2р.2000/ Ф. № 1, р.1495 (сер. зн.)

Аудит рентабельності підприємства

- 1. Рентабельність активів за прибутком від зв. діяльн. до оп. Ф. № 2, р.2290 / Ф.№1, р.1300 (сер. зн.)
- 2. Рентабельність капіталу (активів) за чистим Ф. № 2, р.2350 / Ф. № 1, р. 1300 (сер. зн.)
- 3. Рентабельність власного капіталу Ф. № 2, р.2350 / Ф. № 1, р. 1495 (сер. зн.)
- 4. Рентабельність виробничих Ф. № 2, р.2350 / Ф. № 1, р. 1011 + р. 1100 (сер. зн.)
- 5. Рентабельність реаліз. прод. за приб. Ф.№2, р.2000 -(р.2050+р.2130+р. 2150) /Ф.№ 2р.2000
- 6. Рентабельність витрат Ф. № 2, р. 2000 -(р. 2050 + р. 2130 + р.2150) /Ф.№ 2,р.2050 +р.2130+р. 2150
- 7. Коефіцієнт реінвестування Ф. № 1, збільшення по р. 1420 / Ф. № 2, р.2350
- 8. Період окупності (сер. зн.)Ф. № 1, р. 1300 / Ф. № 2, р.2350
- 9. Період окупності власного капіталу (сер. зн.) Ф. № 1, р. 1495 / Ф. № 2, р.2350

Рис. 2. Схема розрахунку основних показників фінансового стану підприємства на основі даних фінансової звітності

На основі дослідження встановлено, що хоча безпосереднє проведення аналізу фінансового стану підприємства сприяє пошуку невикористаних фінансових резервів, для адаптації до безперервних змін сучасного ринку та розвитку підприємства, а також дає можливість розробити рекомендації для мінімізації ризикованості фінансово-господарської діяльності підприємства, підвищення її ефективності та забезпечення фінансового розвитку, від аудитора очікується обачність та проникливість. Не можна ігнорувати тривожні сигнали фальсифікації фінансового стану, чи то фіктивне завищення фінансових показників для збільшення інвестиційної привабливості підприємства, чи цілеспрямоване їх заниження з метою фіктивного банкрутства.

Доведено, що на сьогодні аудит фінансового стану відіграє важливу роль для прийняття управлінських рішень, щодо подальшого розвитку підприємства.

Висновки

Одержані результати свідчать про досягнення мети і виконання поставлених завдань дослідження й надають можливість сформулювати наступні висновки.

1. На основі опрацювання наукових джерел щодо розуміння економічної сутності поняття аудит фінансового стану обґрунтовано таке його узагальнене визначення: процес отримання автономним суб'єктом аудиту правдивої інформації про об'єкт проведення перевірки, а саме про фінансовий стан підприємства, для всебічної оцінки відповідності конкретним нормам та формулювання кваліфікованого звіту замовникам аудиту, що уможливорює прийняття тактичних і стратегічних управлінських рішень, спрямованих на підвищення рівня фінансової стійкості підприємства.

Дослідження аспектів процесу аудиту фінансового стану дало змогу зрозуміти важливість своєчасного аналізу фінансових показників підприємства для прийняття зважених управлінських рішень як щодо покращення економічної привабливості власного підприємства так і для запобігання ризику співпраці з неплатоспроможними контрагентами.

Дослідження методології проведення аудиту фінансового стану підприємства показало, що на сьогодні існують різні методики, прийоми та системи оцінки фінансового стану, а оскільки чіткої вимоги, щодо тієї чи іншої методики аудиту на законодавчому рівні немає аудиторю необхідно ретельно розробити комплекс фінансових показників які дають змогу найбільш повно охарактеризувати фінансовий стан об'єкта аудиту.

2. На основі існуючих підходів до проведення оцінки результатів діяльності підприємства запропоновано методику аудиту фінансового стану розроблену за такими п'ятьма напрямками:

– аудит фінансово-майнового потенціалу підприємства з використанням таких показників як фондоозброєність, фондівіддача

основних засобів, частка основних засобів, коефіцієнт зносу та оновлення основних засобів та коефіцієнт мобільності активів;

– аудит ділової активності підприємства з використанням таких показників як коефіцієнт трансформації оборотних активів, коефіцієнти оборотності обігових коштів, запасів, дебіторської заборгованості, кредиторської заборгованості та власного капіталу;

– аудит фінансової стійкості підприємства з використанням таких показників як коефіцієнт забезпечення оборотних коштів, маневреність робочого капіталу, власних обігових коштів, коефіцієнти фінансової незалежності стійкості та стабільності, а також показник фінансового левериджу;

– аудит ліквідності та платоспроможності підприємства з використанням таких показників як коефіцієнти поточної ліквідності, швидкої ліквідності та абсолютної ліквідності, а також коефіцієнт чистої виручки та співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості;

– аудит рентабельності діяльності підприємства з використанням таких показників як рентабельність активів, власного капіталу, виробничих фондів, реалізованої продукції та витрат, а також коефіцієнт реінвестування.

3. Встановлено основні види зловживань для викривлення фактичного фінансового стану підприємства задля його фіктивного завищення, щоб збільшити інвестиційну привабливість підприємства або підігріти попит на акції або заниження для доведення підприємства до фіктивного банкрутства. У зв'язку з цим запропоновано деякі додаткові завдання аудиту, оскільки сучасному аудиторю необхідно не лише дати обґрунтовану оцінку фінансовому стану та розробити заходи для його покращення, а і виявити можливі правопорушення які можуть бути наслідком некомпетентності, неухважності або зловживання та спроби викривити показники фінансового стану.

4. Встановлено основні можливі причини незадовільного фінансового стану підприємства на прикладі виноробної галузі, а саме:

– прострочка оплати клієнтами за надані послуги та поставлену продукцію;

– ризик пов'язаний із загальною економічною та політичною ситуацією в країні й у світі;

– зростання цін на ресурси;

– загальноринкове падіння цін на всі активи підприємства;

– зміна процентної ставки;

– інфляція;

– галузевий ризик пов'язаний зі зміною стану справ у виноробній галузі економіки;

– ризик зменшення попиту на продукцію.

Запропоновано заходи для зменшення ризиків, та захисту діяльності підприємства, а саме:

- забезпечити високу ліквідність активів, а саме збільшити обсяг грошових коштів;
- своєчасно планувати та створювати необхідні резерви і запаси матеріальних та фінансових ресурсів;
- формувати необхідні обсяги матеріальних резервів і запасів на непередбачувані витрати, резервувати кошти на покриття випадкових витрат, пов'язаних з експлуатацією обладнання, змінами природних умов, поведінкою персоналу;
- постійно аналізувати ефективність виробництва;
- впроваджувати нові види продукції;
- розширити напрямки виробництва;
- мобілізувати фінансові ресурси;
- контролювати збереження та використання оборотних активів;
- проводити соціально - економічні заходи;
- оцінювати потреби споживачів, стимулювати попит;
- впроваджувати нові види послуг та сервісного обслуговування відповідно до потреб споживачів;
- оптимізувати канали збуту та умови реалізації.

5. Практично доведено, що питання грамотної побудови процесу аудиту фінансового стану підприємства є вкрай актуальним на сьогодні в Україні, про що свідчить тривала криза неплатежів та її негативні наслідки. Постійне застосування запропонованої методики оцінювання фінансового стану працівниками підприємства у поєднанні із регулярним проведенням аудиту фінансового стану із виявленням можливих правопорушень, що можуть бути спричинені, як некомпетентністю чи неухважністю, так і зловживаннями та бажанням викривити показники фінансової звітності дозволить підприємству навіть в умовах нестабільної економіки своєчасно приймати рішення щодо зміни фінансової політики та реагувати на коливання як внутрішнього, так і зовнішнього характеру, зберігаючи при цьому стійкий фінансовий стан.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У наукових фахових виданнях:

1. Іванко О.О. Аналіз проблем обліку дебіторської заборгованості / О.О. Іванко // Молодіжний науковий журнал. – [науковий журнал] – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018. випуск 30 (74) – С.57 – 60.

АНОТАЦІЯ

Іванко О.О. Аудит фінансового стану підприємства – Рукопис.

Магістерська робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня магістра за спеціальністю 071 “Облік і оподаткування”. – Чорноморський національний університет імені Петра Могили. Кафедра обліку і аудиту. – Миколаїв, 2019.

Магістерська робота присвячена науковому обґрунтуванню теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій з удосконалення методики аудиту фінансового стану підприємства. Стабільність функціонування підприємства значною мірою залежить від застосування ефективних та грамотних методик оцінки фінансового стану підприємства та розроблених на основі отриманих результатів рекомендацій для покращення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Їх реалізація потребує використання широкого масиву інформації, можливість формування якої з'являється за умови наявності достовірної та повної фінансової звітності. Недостатній рівень достовірності та своєчасності фінансової інформації, належної аналітичної оцінки результатів фінансової звітності в розрізі вартості майна підприємства, його ділової активності, фінансової стійкості, ліквідності та рентабельності перешкоджає прийняттю виважених управлінських рішень для забезпечення стабільного фінансового стану підприємства.

Тому з метою розробки комплексної методики аудиту фінансового стану в сучасних умовах функціонування вітчизняних підприємств, ці проблеми слід негайно вирішити. Крім того, нагальною є розробка рекомендацій щодо вдосконалення організаційних і методичних положень забезпечення процесу оцінки результатів діяльності підприємства на основі вдосконалення процесу виявлення можливих зловживань в процесі обліку для фіктивного завищення або заниження показників фінансової звітності підприємства .

Ключові слова: аудит, фінансовий стан, фінансова звітність, майно підприємства, ділова активність, фінансова стійкість, ліквідність, рентабельність, управлінські рішення.

ABSTRACT

Ivanko O.O. Audit of the financial condition of the enterprise.- Manuscript.

Master's thesis to obtain educational qualification of Master degree on specialty 071 "Accounting and taxation". - Black Sea National University n/a Petro Mohyla. Department of Accounting and Audit. - Mykolayiv, 2019.

The master's thesis is devoted to scientific substantiation of theoretical positions and development of practical recommendations on improvement of the methodology of audit of the financial condition of the enterprise. Stability of the operation of the enterprise depends to a large extent on the use of efficient and competent methods for assessing the financial condition of the enterprise and the

recommendations developed on the basis of the results obtained to improve the financial stability and solvency of the enterprise. Their implementation requires the use of a wide array of information, the possibility of which is formed, provided that reliable and complete financial reporting is available. Insufficient level of reliability and timeliness of financial information, proper analytical estimation of results of financial statements in terms of cost of property of the enterprise, its business activity, financial stability, liquidity and profitability impede the adoption of sound management decisions to ensure a stable financial condition of the enterprise.

Therefore, in order to develop a comprehensive methodology for auditing the financial situation in the current conditions of the functioning of domestic enterprises, these problems should be solved immediately. In addition, it is urgent to develop recommendations for improving the organizational and methodological provisions of ensuring the process of assessing the results of the enterprise based on improving the process of identifying possible abuses in the accounting process for fictitious overestimation or understatement of the financial statements of the enterprise.

Key words: audit, financial condition, financial reporting, enterprise property, business activity, financial stability, liquidity, profitability, management decisions.